

Het strategisch plan geletterdheid

Onderwijs, bedrijven en organisaties bundelen hun krachten

Door Heidi De Niel, CTO-medewerker en An Bistmans, medewerker VOCVO

Nadat de alarmerende cijfers over het hoge aantal laaggeletterden in Vlaanderen bekend werden, heeft de overheid samen met veel verschillende partners een masterplan geletterdheid ontwikkeld. Kern van het plan is dat er maatschappijbreed aan het voorkomen van laaggeletterdheid moet worden gewerkt. De inzet van het plan is dus hoog. We vroegen An Bistmans, uitvoerder van het Plan Geletterdheid bij het VOCVO¹, wat het plan inhoudt en welke resultaten er al zijn geboekt.

Wat is het plan geletterdheid?

'Het is een plan van de Vlaamse overheid, waaraan sinds 2005 gewerkt wordt. Het is in dialoog met heel wat partners uit het veld voorbereid. Doel van het plan is geletterdheid op de agenda te zetten van heel wat meer domeinen dan het onderwijs. De Vlaamse overheid stuurt de nieuwe ontwikkelingen zelf aan in een ambtelijke stuurgroep over departementen heen. Het concrete werk gebeurt in ontwikkelingsprojecten waarbij de samenwerking tussen sectoren voorop staat. De basiseducatie is daarbij een belangrijke speler. Maar de verantwoordelijkheid om laaggeletterdheid aan te pakken, wordt niet langer alleen daar gelegd. En dat is, denk ik, de sterkte van het Plan Geletterdheid.'

Waarom was er nood aan zo'n plan?

'Geletterdheid wordt meer erkend als een maatschappelijk werkpunt. Het Plan Geletterdheid doet een beroep op het beleid op alle niveaus in sectoren als welzijn, werk en cultuur. Het begint met sensibilisering en bewustwording rond geletterdheid. Hoe daagt een bepaalde context mensen uit? Welke competenties moeten zij inzetten in die contexten en wat is de rol van geletterdheid daarbij? Denk maar aan: de zoektocht naar werk, functioneren op het werk of als ouder in de school van je kind, deelnemen aan een opleiding, ... Laaggeletterdheid kan mensen op veel verschillende terreinen hypothekeren. Geletterdheid is ook een basiscompetentie die je nodig hebt om andere competenties te ontwikkelen.

Volwassenen kunnen opnieuw gaan leren en hun geletterdheidvaardigheden versterken. Als ze tenminste de stap daartoe kunnen zetten. En daar knelt vaak het schoentje. Het gaat in wezen over het creëren van mogelijkheden en stimulansen tot leren. Door een samenwerking van partnerorganisaties kan geletterdheid geïntegreerd worden in de omgeving, de opdracht of de activiteiten ter plaatse. Als bijvoorbeeld diensten, organisaties, werkgevers en lokale besturen gaan samenwerken met de Centra voor Basiseducatie, dan komt er dichterbij de doelgroep een aanbod op maat rond noodzakelijke basisvaardigheden. Misschien wordt de stap naar verder leren dan ook gemakkelijker.

---

¹ Vocvo staat voor 'Vlaams Ondersteuningscentrum voor het Volwassenenonderwijs'

Er was en is nog steeds nood aan samenwerking en partnerschappen om meer kansen op leren te creëren, functioneel en op maat, zodat de drempels vervagen. Dat moet een stimulans zijn voor het werken aan geletterdheid. Geletterdheid moet ook als iets positiefs worden ervaren.'

Wat zijn de belangrijkste doelen en actiepunten?

'Met het Plan Geletterdheid wil de Vlaamse overheid mensen stimuleren om (opnieuw) aan hun geletterdheid te werken. Een te groot deel van de Vlaamse bevolking beschikt niet over voldoende basisvaardigheden op het gebied van taal, rekenen en computergebruik om vlot in onze samenleving te kunnen functioneren. Maatschappelijke dualisering is het gevolg.

Inhoudelijk werden er meer dan tien sporen uitgezet. Eigenlijk werken we nu nog altijd aan de realisatie daarvan. Frank Vandenbroucke stelde het in de beleidsnota 'Onderwijs en Vorming 2004 – 2009' als volgt: 'Eén van de prioriteiten ligt in het verhogen van de inspanningen voor snelle en systematische screening van de geletterdheid van werkzoekenden, zodat zij indien nodig kunnen worden doorverwezen voor een intensieve opleiding en trajectbegeleiding. Er moet grotere aandacht uitgaan naar het verankeren van het taal-, wiskunde en informatica-aanbod in bestaande onderwijs- en opleidingstrajecten. We willen dan ook de uitbouw van trajecten van leren en werken en geletterdheidstraining in opleidingen op de werkvloer stimuleren. (...) De overheid zal daarbij ook onderzoeken hoe ze de aanpak in bedrijven en sectoren in de strijd tegen de laaggeletterdheid kan ondersteunen.'

Andere accenten van het plan zijn de aandacht voor kansengroepen, het gebruik van eenvoudige taal in bedrijven en organisaties, en het tegengaan van ongekwalificeerde uitstroom in het onderwijs. Organisaties, (overheids)diensten en bedrijven worden meer dan ooit als partner aangesproken op de detectie van laaggeletterdheid, op het belang dat ze hechten aan de aanpak of voorkoming daarvan, op de bijdrage die ze aan geletterdheid kunnen leveren en de randvoorwaarden die ze kunnen creëren. Geletterdheidsacties moeten zoveel mogelijk worden gekoppeld aan bestaande opties en acties in de verschillende beleidsdomeinen. Op die manier wordt er maximaal gebruik gemaakt van instrumenten en middelen.'

Er waren 800.000 laaggeletterden, zijn er nu minder?

'Daar ga ik van uit. Dagelijks wordt aan de geletterdheid van mensen gewerkt, al jaren. De basiseducatie bereikte en bereikt heel wat cursisten. Maar de realiteit is dat nog steeds veel jongeren zonder diploma en laaggeletterd het onderwijs verlaten. Die nieuwe generatie moet ook worden opgevangen. We moeten zeker meer werk maken van preventie van laaggeletterdheid.

Samenwerken aan het plan heeft al veel nieuwe ontwikkelingen op gang gebracht. Er zijn goede nieuwe concepten en praktijkvoorbeelden ontstaan. Vaak kunnen we ook terugvallen op de ervaring die reeds eerder plaatselijk door de Centra voor Basiseducatie werd opgedaan. Maar eigenlijk moet het meeste werk nog beginnen: het stilaan inzetten op nog meer soorten samenwerkingsverbanden. Het zijn veel sporen tegelijk, plaatselijk worden keuzes gemaakt naargelang de partnerschappen die best renderen. Alles kan niet in een keer. En eigenlijk zijn de middelen te beperkt om er écht voor te kunnen gaan.

Enkele resultaten? Basiseducatie werkt aan de integratie van geletterdheid in andere opleidingen (bijvoorbeeld bij VDAB) en op de werkvloer in bedrijven. Er is een vorming op maat ontwikkeld voor laaggeschoolde werknemers van lokale besturen. We werken op maat met ouders in de school van hun kind. Er is een samenwerking opgezet tussen basiseducatie en organisaties die werken met mensen in armoede. In opdracht van het Vlaams Ministerie voor Onderwijs en Vorming ontwikkelde het Centrum voor Taal en Onderwijs samen met de VDAB en

de Nederlandse organisatie CITO een screeningsinstrument om de geletterdheidvaardigheden van werkzoekenden na te gaan. Dit wordt nu getest.

De bibliotheken werken dan weer aan informatiegeletterdheid. Heel wat initiatiefnemers beraden zich rond de digitale kloof.'

Wat zijn de plannen voor de toekomst?

'Het lukt wel degelijk om partners te mobiliseren, maar we zijn er nog lang niet. Het is net de sterkte van het Plan Geletterdheid dat andere sectoren dan onderwijs aangesproken worden en zich aangesproken voelen. Maar geletterdheid zou nog veel meer weerklank moeten vinden in het sectorbeleid. Het huidige plan is ook aan evaluatie toe. De resultaten werden gebundeld en voorgelegd voor advies. Het beleidsplan van Minister Pascal Smet voorziet alleszins een opvolging. We zijn heel benieuwd welke kant dat op zal gaan.'

Waar kunnen we het plan vinden?

'Het Ministerie van Onderwijs heeft op www.ond.vlaanderen.be/geletterdheid een bundeling gemaakt van informatie. Heel interessant voor iedereen die aan geletterdheid wil werken en op zoek is naar inspiratie. Op www.vocvo.be vind je concrete materialen voor de basiseducatie.'